

SZERZŐDÉSES KATONA

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

SZERZŐDÉSES KATONA

Feladatok és tevékenységek

A második világháborút követően, az ötvenhatos forradalom után a Kádár- korszakban jött létre a Magyar Néphadsereg, mely a rendszerváltás részeként alakult át Magyar Honvédséggé. Az átalakulás azonban nem egyik pillanatról a másikra történt meg. A rendszerváltozás a hadseregben már 1989-ben megkezdődött. A rendfokozat utáni „elvtárs” megszólítás „bajtárs”-ra változott (egy évvel később pedig „úr”-ra), megszüntették a szocialista versenymozgalmat és döntöttek a néphadsereg állományának csökkentéséről is.

1990. március 15-től a haderő hivatalos neve Magyar Honvédség. Az egyik legfontosabb szervezeti változás volt a csapatok életében, hogy 1991-ben létrejött a Szárazföldi Csapatok Parancsnoksága, felállt a Légvédelmi Parancsnokság, ill. a Budapesti Katonai Kerületparancsnokság. A hadseregreform értelmében újabb átszervezések történtek. 1999-ben NATO tagok lettünk.

2004-ben szereltek le az utolsó sorállományú katonák. 2005. január 1.-től csak hivatásos ill. szerződéses katonák látják el a hadsereg feladatait. Így Magyarországon kialakult a professzionális Magyar Honvédség.

Ma a haderő az állam katonai védelmére létrehozott fegyveres erők összessége. Ez haderőnemekre tagozódik. A haderőnemeket egymástól eltérő, sajátos fegyverzet, haditechnikai eszközök, vezetési, kiképzési rendszer és módszer jellemzi. Különböző a hadműveletük, a mozgósítási rendszerük, belső állományuk (hivatásos és szerződéses állomány aránya). Az alapvető haderőnemek meghatározott közegben, földrajzi térségben, térben (föld, levegő) fejtik ki tevékenységüket. A Magyar Honvédség haderőnemei: a szárazföldi csapatok és a légierő.

A Magyar Honvédség fő feladata Magyarország függetlenségének (szuverenitásának) és területi épségének védelme és az Észak-atlanti Szerződés alapján hozzájárulás a Szövetség kollektív védelméhez. További feladata, hogy hozzájáruljon más, közösen vállalt szövetséges küldetésekhöz, részt vegyen a nemzetközi szervezetek égisze alatt zajló

béketámogató és humanitárius akciókban, valamint a súlyos ipari és természeti katasztrófák elhárításában.

A professzionális hadsereg kialakulásával a Magyar Honvédségben a sorkatonák helyét szerződéses katonák foglalták el. A Magyar Honvédség állománya legénységből, tiszthelyettesekből és tisztekből áll. A tiszti és tiszthelyettesi beosztások mindegyike feltölthető hivatásos és szerződéses állományú katonával, míg a legénységi állománykategóriában csak szerződéses katona teljesíthet szolgálatot. A szerződéses katonák alapvetően a korábbi sorkatonai beosztásokat, valamint a raj és állomásparancsnoki beosztásokat látják el. Jellemző beosztás a harcjármű-parancsnok, a harcjármű-vezető, a lövész, a gépkezelő, a felderítő, a komendáns (ellátó) és a gépjárművezető. Tisztek és tiszthelyettesek is lehetnek szerződésesek. A tiszti és tiszthelyettesi állományba olyan szakmákkal lehet elhelyezkedni, amiket a katonai iskolákban nem képeznek, pl. az orvosok és jogászok.

A különböző szakterületen dolgozó szerződéses katonák feladatai

1. legénységi, tiszthelyettesi, tiszti, beosztások ellátása;
2. egyes parancsnoki beosztások betöltése, valamint
3. szakszolgálati feladatok ellátása.

Különböző beosztásokban, szakma specifikus feladatokat látnak el, a következő szakmák szerint:

Fegyverműszerész	Fegyverműszerész technikus
Harcjármű szerelő	Harcjármű technikus
Honvéd technikus	Honvéd tiszthelyettes
Honvéd zászlós	Katonai kiképző
Katonai műszaki gépszerelő	Katonai műszaki géptechnikus
Katonaigépjármű-szerelő	Katonaigépjármű-technikus
Katonazenész	Lokátorműszerész
Lokátortechnikus	Rakétaműszerész
Rakétatechnikus	Repülésbiztosító
Repülőgép-javító	Repülőgép-műszerész
Repülőgép-műszerész technikus	Repülőgép-szerelő
Repülőgépész-technikus	Robbanóanyag gyártó

Védelmi-igazgatási szakelőadó

A szerződéses katona feladatai, tevékenységei egyben a kötelességei is. A szolgálati feladatait a törvényes előírásoknak, a parancsoknak és intézkedéseknek megfelelően - szükség esetén a veszély vállalásával -, az elvárható szakértelemmel és gondossággal, pártatlanul és igazságosan kell végrehajtania. A szervezeti egység feladatainak megfelelően az ór-, ügyeleti, illetve készenléti szolgálatot ellátni. A számára meghatározott oktatásban (képzésben) részt venni és az előírt vizsgákat letenni.

A rendelkezésére bocsátott fegyverzetet, felszerelést, ruházatot, egyéb eszközöket és anyagokat rendeltetésszerűen használni és gondozni.

Az állomány tagja köteles megtartani az állami és szolgálati titkot, valamint az adatok védelmére vonatkozó rendszabályokat. Az állomány tagja szolgálatteljesítése során köteles végrehajtani az előljáró parancsát, a felettes rendelkezését, kivéve, ha azzal bűncselekményt követne el.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

Ismernie kell a korszerű összefegyvernemi harc alapjait; az egyéni fegyverek kezelését, alkalmazását; az alegységek vegyvédelmi, műszaki kiképzését, a beosztással járó harcirányítási, harcbiztosítási (műszaki, vegyvédelmi) feladatok ellátását; a rádióelektronikai harc alapjait, jelentőségét a korszerű összefegyvernemi harcban; a környezetvédelemmel és tűzvédelemmel kapcsolatos előírásokat. A szerződéses katonának jártasnak kell lennie az egyéni fegyverek kezelésében; az előírt lő- és kézigránátdobó gyakorlatok végrehajtásában; az egyéni vegyvédelmi eszközök alkalmazásában. A szerződéses katona adminisztratív és egyéb feladatai végzése során számítógépet is alkalmaz. Munkája során speciális szoftvereket és a hétköznapi életben használatos felhasználói programokat kezel. A szerződéses katona meghatározott idegen nyelven alapvető katonai szakkifejezéseket, szakszavakat kell, hogy ismerjen, ill. alkalmaznia kell egyszerű szövegek fordításában.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

Természetesen a különböző területen dolgozó szerződéses katonák különböző anyagokkal és eszközökkel dolgoznak.

A szerződéses katona felszereléséhez tartozik az egyenruha, melyhez rangjelzések, haderónemi jelzések, esetleg kitüntetések tartoznak. Szerepel rajta a név és a nemzeti jelzés is. Az egyenruhák különbözőek lehetnek: köznapi, gyakorló, társasági (ünneplő), téli, nyári, trópusi stb.

A felszereléshez tartozhatnak: málhazsák, fegyverek, védőeszközök, élelemtartályok, víztartó edény, elsősegély felszerelés, tisztító és varró eszközök, stb.

Az adminisztratív feladatokat számítógéppel végzik. Ehhez adathordozó lemezeket, nyomtatót, scannert, egyéb informatikai eszközt használnak. Használnak még térképet, vonalzót, számológépet, tollat, kiemelő filcet, papírt, valamint irodaszereket, tűzőgépet és lyukasztót.

Az ételmezési területen dolgozó szerződéses katona főleg élelmiszerekkel dolgozik, de feladata a hulladék kezelése is. A ruházati területen a szövetekkel való munka a jellemző, mint például az ágyneműk, huzatok, öltözet, de ide tartoznak az irodaszerek is.

A fegyverzeti szakterületen a fegyverek miatt fémmel dolgoznak, zsírt használnak a fegyverek tisztítására. A karbantartás miatt szükség van esztergagépre. Különböző robbanószerekkel felrobbantja a lejárt szavatosságú lőszerket, gránátokat.

Azok a szerződéses katonák, akik gépjárműveken, harci járműveken, ill. katonai járműveken dolgoznak, eszköztárukban megtalálhatóak a fém, műanyag, gumi járműalkatrészek.

A javításhoz villáskulcsot, kerékkulcsot, szerszám készletet, emelót, fogót használnak. A lemerült akkumulátorú járműveket indítókábel segítségével indítják be. A járműveket vezető szerződéses katona munkaeszköze maga a jármű.

A híradózás területén dolgozó szerződéses katona elektronikai mérőműszerekkel (voltmérő, ampermérő, teljesítménymérő), fázisceruzával, forrasztópákával, huzalokkal, telefonkábelekkkel végzi munkáját.

A repülés területén dolgozó szerződéses katona munkaeszköze az ejtőernyő, repülőgépek javítóeszközei, fémek, műanyagalkatrészek.

A pénzügyi területén dolgozó szerződéses katona fő eszköze a számítógép és a számítógép.

Az egészségügyi területén dolgozó szerződéses katona gyógyszerekkel, oltóanyagokkal, antibiotikumokkal, gézzel, rögzítő eszközökkel, valamint szállítóágygal dolgozik.

Hol végzi a munkáját?

A munkakörnyezetükre jellemző, hogy részben szobában, irodában, tehát zárt térben tevékenykednek, részben a szabadban, főleg az alegység területén vagy azon kívül dolgoznak.

A szerződéses katonák dolgozhatnak továbbá zárt terekben, pl. a konyhában, a javítóműhelyben, az egészségügyi az elsősegélynyújtó állomáson, repülőgép-szerelő műhelyben, lokátor állomáson stb. Míg a szabadban végzett munka jelentheti a járművekhez kapcsolódó tevékenységeket, de gyakorlatokat is vagy környezetvédelmi tevékenységben való részvételt erdőben, mezőn, utakon, hidakon stb.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

Tevékenységeik során többnyire a közvetlen munkatársaikkal, beosztottaikkal (szerződéses, hivatásos katonák, közalkalmazottak), feletteseikkel találkoznak. Meghatározott szervezeti keretek között az előírásoknak megfelelő munkatársi kapcsolatokat kell létesíteniük, így utasításokat kell elfogadniuk, vagy utasítást kell kiadniuk. Munkakapcsolataik állampolgárokkal és polgári személyekkel is kialakulhat, különösen védelmi feladatok végrehajtásakor.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

A katonai foglalkozásokra jellemző, hogy legalább átlagos, vagy annál jobb fizikumot várnak el a jelentkezőktől, hogy képesek legyenek teljesíteni a kiképzést, az

időszakonkénti állapotfelmérést, valamint háború esetén a harcban jobb teljesítményt nyújtsanak a szembenálló félnél.

A szerződéses katonának fel kell fizikailag készülni a katonai szolgálattal járó szellemi és fizikai megterhelések egészségkárosodás nélküli elviselésére. A katonai pályán tevékenykedőkre egyaránt jellemző a nagyfokú fizikai és szellemi igénybevétel. Az állóképesség hangsúlyosságát már az iskolába való bekerülésnél meg lehet figyelni, ahol testi-fizikai állapotfelmérés történik, előírt normákat teljesítenie kell.

A szerződéses katonák a különböző szakterületeken más és más tömegű, súlyú eszközökkel dolgoznak, így más és más megterhelés éri őket.

Például az élelmezési területen dolgozók nagyobb mennyiségű élelmiszer mozgatását is végzi (krumpliszák, hagymászsák), így a megterhelése igen nagy.

A fegyverekkel, harci eszközökkel, harci járművekkel, robbanóanyagokkal dolgozó szerződéses katonák munkájának része a fémanyagok beszerzése, mozgatása, az alkatrészek cseréje, ezért munkavégzésük nehéznek mondható.

A közlekedési területen dolgozó szerződéses katonák sokszor segítenek a sárban elakadt jármű mentésében és ez igen megterhelő.

A sebesültek szállítása – ami az egészségügyben dolgozók feladatához tartozik, – szintén nehéz feladat, mivel a magatehetetlen katonák sokszor nem tudnak segíteni a haladásban.

A ruházati és pénzügyi területen tevékenykedőknek könnyebb dolguk van, mivel a ruhák, ágynemük kevésbé nehezek, és a pénzel való munka is inkább csak szellemileg fárasztó.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

Természetesen azoknak, akik szabadban, irodán kívül dolgoznak, el kell viselniük a szélsőséges időjárás minden formáját, például a hőséget, tűző napot és a fagyot is. A terepen való munka, a fegyverek használata balesetveszélyes. A fizikai és szellemi igénybevétel együttes, folyamatos jelenléte károsíthatja az idegrendszert, hiszen mind a stressz helyzetek mind a váratlan helyzetek folyamatosan fellépnek a munkavégzés során. A különböző anyagokkal dolgozó szerződéses katonák számára a mérgező anyagok, felszabaduló gázok veszélyt jelenthetnek, pl. allergia alakul ki stb.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A Magyar Honvédség egészségi alkalmassági követelményei nem azonosak a polgári életben meghatározott követelményekkel.

Az ott szolgálatot teljesítők fokozott egészségi, pszichikai és fizikai igénybevételnek vannak kitéve, ezért a honvédség állományába csak egészségileg alkalmas személyek kerülhetnek.

Az alkalmasság megállapítása egészségi, pszichikai alkalmasság vizsgálatból, fizikai állóképesség felmérésből és személyi beszélgetésből áll.

A 2 napos vizsgálat Budapesten, a Magyar Honvédség Alkalmasság Vizsgáló Intézetében kerül sor.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

A szerződéses katona általános és katonai műveltsége, szaktudása, parancsnoki-vezetői kvalitása, módszertani ismeretei, a katonai hivatáshoz való szilárd kötődése alapján képes kell, hogy legyen a szerződéses katonákkal szemben támasztott katonai és társadalmi elvárások teljesítésére és beosztásának ellátására.

Látás, térlátás, színlátás. A harcászathoz, a terep átlátásához a térlátás, a fegyverek használatához az éleslátás, a harci jármű vezetéséhez a tér-, éles- és színlátás tökéletessége elengedhetetlen követelmény.

Számolási képesség. A pénzügyi területen, logisztikai területen, ill. műszaki területeken elengedhetetlen képesség.

Kapcsolatteremtő képesség. Fontos, hogy megtalálja a megfelelő kapcsolatot a munkatársaival, bajtársaival. A katonaelet közösségi élet, igazi csapatmunkára van szükség. Ehhez szükséges, hogy megtaláljuk a hangot másokkal, kapcsolatot tudjunk kialakítani rövid idő alatt ismeretlen emberekkel. Szükséges a logikus, közérthető és tömör gondolkifejtő képesség, beszédkultúra is.

Kéz- és ujjgyűesség. Fontos például a katonazenész tevékenységéhez, de fontos a tüzserészek munkájához, vagy a fegyverhasználathoz is.

Ötletgazdagság. A szerződéses katona sokszor kerül olyan helyzetbe, amikor feladatot kell megoldania mostoha körülmények között. Pl.: hiányos infrastruktúra, hiányzanak az eszközök, anyagok. Ilyenkor jól jön a kreativitás, ötletgazdagság.

Figyelemkoncentráció. A katonai feladatok ellátásához szükséges az állandó és kitartó figyelem, gondolkodás, szervezés és irányítás idegileg nagyon megterhelő, de fontos említeni a monotónia túrét is, ami az azonos tevékenységekre való koncentráláshoz szükséges.

A katonai feladatok végzéséhez fontos a megbízható szakmai tapasztalati ismeret, fontos lehet a jó emlékezet, jó kombinációs készség, a tartós koncentrációra és az éles megfigyelésre való képesség, műszaki érzék is. Az állandó szakmai továbbképzésre való készséggel is rendelkeznie kell.

A szerződéses katonától elvárhatók az olyan jellembeli tulajdonságok, mint a jó felkészültség, megbízhatóság, erkölcsi tartás és szilárd jellem, igazságosság, becsületesség, udvariasság, szerénység. Elvárt a kulturált, kiegyensúlyozott életvitel, ápoltság, határozott, erőszakosságtól mentes fellépés, igényesség és követelménytámasztás önmagával és környezetével szemben.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

Testnevelésből minden szerződéses katonának jól kell teljesítenie.

A szerződéses katonák képzése szakterületenként különböző ismeretekre épülnek.

Például egy katonazenésznek nem árt, ha zenei előképzettsége van, egy robbanóanyagokkal foglalkozó katonának fizikai, kémiai ismereteire épül a képzése. A pénzügyi területeken dolgozók képzése közgazdasági, matematikai ismeretekre épülnek.

Hasznos lehet az alapvető számítógépes ismeret, hisz az adminisztrációt számítógépen végzik. Az Internetről is sok hasznos információt, szakirodalmakat, tudományos cikkeket lehet beszerezni.

Az idegennyelv-ismeret is elősegítheti a jó munkavégzést.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

A szerződéses katonai hivatást választók szeretnek olyan tevékenységet végezni, amely fizikai kihívást jelent számukra. Szeretik megmérettetni teherbírásukat, képességeiket, ügyességüket szélsőséges körülmények között.

A katonai pályát választók érdeklődnek a vezetés iránt. Nem esik nehezükre a parancs adása ill. a parancsok elfogadása sem, e mellett szabálykövetők.

Érdeklődésük a feladat megoldására irányul, ezért fontosak számukra a tárgyak, eszközök, amellyel a feladatok végre tudják hajtani.

Szakképzés

Milyen iskolai előképzettségre van szükség?

A szerződéses katonai szolgálatra való jelentkezésnek -az iskolai előképzettségen kívül- meghatározott feltételei vannak, amelyet minden jelentkezőnek teljesítenie kell.

- önkéntes jelentkezés;
- 18-47 év közötti életkor;
- kizárólagos magyar állampolgárság;
- büntetlen előélet;
- állandó magyarországi lakóhely (tartózkodási hely);
- meghatározott iskolai végzettség (tiszti beosztásokban: egyetemi, főiskolai; zászlósi, tiszthelyettesi beosztásokban: középiskolai; egyes külön jogszabályban meghatározandó beosztásokban szakiskolai végzettség; légénységi beosztásokban: általános iskolai);
- egészségi, pszichikai, fizikai alkalmasság;
- meghatározott szolgálati idő vállalása (tiszti, tiszthelyettesi beosztásokban legalább 5 év; légénységi beosztásokban: legalább 2 év szolgálat).

Mennyi ideig tart a szakképzés?

A katonai szakképzés eltér más polgári foglalkozás szakképzésétől, amit szakkiképzésnek neveznek.

A szakkiképzés a bevonulás és az állományba-vételt követően történik, ami szakirányonként eltérő időtartamú lehet.

Mit kell tanulni a szakképzés során?

A képzés két részre bontható: katonai alap- és szakkiképzés.

A katonai oktatás sajátosságai közé tartozik - oktatás-nevelési feladatok ellátása mellett, hogy elsősorban katonai képzés folyik, így az intézmény életét áthatja a katonai rendtartás és fegyelem.

A haza fegyveres szolgálatának teljesítése, a katonák magatartási normái, függőségi viszonyok, a fegyelmi jogkör gyakorlásának alapjai. A katonák legyenek képesek a szakszerű irányításra, a fegyelmi, anyagi, erkölcsi felelősség és hatáskör gyakorlására.

Az alaki fogások, mozdulatok szabályos végrehajtása, az alegység alaki fegyelmének megteremtése és folyamatos fenntartása, alaki kiképzés megszervezése, vezetése.

Általános terep- és térképismeret, a terep katonai felhasználásának, terepen való tájékozódás műveleteinek elsajátítása.

Az összefegyvernemi harc felhasználásának, céljának, főbb jellemzőinek, fajtáinak ismerete, a saját alegység jelentősége, szerepe az összefegyvernemi harcban.

Az alapvető műszaki feladatok ismerete, a rádióelektronikai harc és a légvédelem alapfogalmai.

Az alapvető ismeretek a jog, a nemzetbiztonság, a személyügy, az általános munkavédelem és baleset-elhárítás, a tűzvédelem, a környezetvédelem és a hadkiegészítés területein.

Milyen lehetőségek vannak szakmai gyakorlatra, szakmai továbbképzésre ebben a szakmában?

Szakmai továbbképzésre a honvédség kötelékén belül van lehetőség.

A NATO csatlakozást követően a Magyar Honvédség feladatai közé tartozik a Szövetség kollektív védelméhez való hozzájárulás, továbbá részvétel a béketámogató és humanitárius akciókban, valamint a terrorizmus elleni harc.

A világméretű intézményrendszer munkájában való részvállalás úgynevezett háborúkerülő konfliktusrendezésben, pl. békefenntartásban, békemegfigyelésben öltenek testet.

A fent említett a missziókra külföldi országokban kerül sor, ahol a szakmai gyakorlaton kívül speciális ismeretek sajátíthatnak el, illetve egyéb gyakorlati tapasztalatokra tehetnek szert a katonák.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

A szerződéses katona a megszerzett szakmai végzettsége és gyakorlata alapján - a szolgálati idő teljesítése után - számos polgári területen elhelyezkedhet, ahol jól hasznosíthatja megelőző ismereteit.

Pénzszállító őr,

Gépjármű üzemeltetési technikus,

Gépüzemeltető,

Hálózatszerelő,

Egyéb hírközlési foglalkozások.

Gépjármű-előadó,

Gépjárműszerelő,

Hálózati elektronikus,

Híradástechnikai technikus,

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A szakma jövőjéről készült tájékoztatás a <http://www.epalya.hu/munka/foglalkozas.php> weblapon érhető el, a foglalkozás megadásával.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.